

DINOGETIA, 1978

RAPORT PRIVIND SĂPĂTURILE

ARHEOLOGICE DIN SECTORUL D, VIA PRINCIPALIS [II]

Secțiunile efectuate în continuarea celei începute în 1976, SVP 2 și 3, au oferit detalii stratigrafice noi, la care se adaugă și unele precizări în plus rezultând din prelucrarea materialelor care nu au putut intra decât cu titlu de mențiune în raportul precedent.

Reamintesc aici că scopul cercetării pe care am început-o din 1976 în sectorul D și care va trebui continuată și în anii următori, este de a cunoaște evoluția așezării romano-bizantine în această zonă, unde secțiunile de pînă acum au intersectat strada principală și o parte din clădirile adiacente, surprinzînd parțial în 1978 strada est-vest, perpendiculară pe *cardo*. S-a putut constata că atît strada principală cît și locuințele adiacente dinspre est și vest au cîte trei faze principale de folosire¹.

¹ Există și a patra fază, mai slab reprezentată, analizată parțial în rapoartele privind Dinogetia și descrisă ulterior astfel: „în ultimele trei-patru decenii ale secolului al VI-lea, deasupra ruinelor nivelate s-au înălțat pe ici și colo, mai ales în jumătatea de nord a cetății, unde terenul era mai înalt, alte construcții de zid, într-o tehnică inferioară, din piatră și rare fragmente de cărămidă, legate cu lut negru, în loc de mortar sau lut galben, ca mai înainte. Sub această înfățișare săracă, viața a dăinuit — cum am spus — pînă la sfîrșitul secolului al VI-lea, în timpul împăratului Mauriciu Tiberiu (582—602), de cînd datează și ultimele monede descoperite printre ruinele ei“; I. Barnea, *Dinogetia*, Meridiane, București, 1969, p. 14.

O primă precizare în plus față de cercetările precedente privește datarea funcționării străzii, între prima parte a epocii Dominatului, de la începutul secolului al IV-lea și pînă la sfîrșitul domniei lui Valens. Elementele care asigură această datare sînt reprezentate, pentru început și continuitate, de cîteva monede și unele fragmente ceramice puțin numeroase, iar pentru sfîrșitul perioadei, de o serie de monede din nivelul următor descoperite în apropierea străzii. Cu un an înainte menționam existența a încă două niveluri pînă la distrugerea din anul 559, confirmată de mai multă vreme prin probe foarte concludente². Dintre nivelurile notate în raportul prezentat în 1978, am observat că al doilea este caracterizat prin două etape, în a căror delimitare intervin acum elemente de mai mare certitudine. Astfel, în încăperea de la est de stradă, cele circa 60 de monede de bronz descoperite pe nivel (cifra este aproximativă datorită conservării foarte proaste a unora dintre ele), în măsura în care au putut fi identificate, oferă un criteriu foarte important de datare a primei etape a nivelului al doilea de care pomeneam mai sus. În ansamblu, monedele identificate sînt emise după evenimentul pe care istoriografia antică

² *Idem*, *Dacia*, N.S., 10, 1966, p. 237—259; *DID*, II, p. 429—430. Situația se confirmă și în alte așezări, ca de pildă *Histria*, Gh. Poenaru-Bordea, *Pontica*, 4, 1971, p. 326—327.

și modernă îl numește „dezastrul de la Adrianopol“ din anul 378³, și prelungesc etapa care ne interesează pînă către mijlocul secolului al V-lea. Așadar, în microzona cercetată, care, fiind centrală, poate informa preliminar și asupra situației generale a așezării, (mai ales că, reamintesc, nivelul respectiv apare și în secțiunea străzilor mai sus menționate), se înregistrează o activitate intensă în perioada cuprinsă aproximativ între domniile împăraților Theodosius I (379—395) și Theodosius al II-lea (408—450). Caracteristică pentru perioada respectivă este păstrarea aspectului quasiurban cîștigat de fortăreață în prima parte a secolului al IV-lea, folosirea construcțiilor și străzilor mai vechi continuînd în cadrul deja cunoscut, fără modificări esențiale. Deci, însăși această delimitare a două etape în cursul secolului al V-lea cu precizarea că prima dintre ele nu mai apare ca un „hiatus“ ci sub forma bine documentată a unei continuări a locuirii, este de cea mai mare importanță. Asemenea aspecte au mai fost sesizate clar doar la *Histria* în urma cercetărilor mai recente⁴, și, nu mult după aceea, în cetatea *Tropaeum Traian*⁵. Ceea ce rămîne încă dificil de definit pentru *Dinogetia* și îmi propun să examinez prin cerce-

tările viitoare în privința cronologiei zonei este precizarea finalului primei etape și a începutului celei de a doua ale nivelului în discuție care precede nivelul al treilea, bine sesizat în stradă și în porțiunile dezvelite ale clădirilor adiacente. De subliniat că, în privința elementelor stratigrafice oferite de profilul de nord al secțiunii SVP 3, care a surprins intersecția străzii principale cu strada est-vest, acestea n-au făcut decît să le confirme pe cele precedente. S-a observat în plus că nivelarea din secolul al X-lea, egală pe alocuri, folosește în extremitatea de răsărit a secțiunii, adică la circa 3—4 m est de la intersecția străzilor, pe o mică porțiune, chiar nivelul străzii din secolul al VI-lea, și el ceva mai ridicat din cauza terenului și apropierii stîncii.

Țin să precizez în încheiere că importanța cercetării întreprinse în ultimii ani la *Dinogetia*, care, cum se vede, trebuie continuată, se leagă nu de amploarea săpăturilor arheologice, ci de o sporire și adîncire a cunoașterii cît mai aproape de adevăr a cronologiei uneia din așezările fortificate de mare importanță înlănțuite pe frontiera dunăreană a provinciei și Imperiului totodată. Or, o asemenea aprofundare în aglomerarea și concentrarea verticală și orizontală maximă pe care o reprezintă stratigrafic și în suprafață fortificația romano-bizantină de la *Dinogetia*, nu este posibilă decît acordînd pondere majoră calității. Iar în acest sens nu amploarea ci detalierea cercetării arheologice trebuie avută în vedere în primul rînd pentru realizarea optimă a scopului propus.

³ Ammianus Marcellinus, XXXI, 13; *DID*, II, p. 400—401.

⁴ Al. Suceveanu, C. Scorpan, *Pontica*, 4, 1971, p. 167—168; Al. Suceveanu, A. Sion, *RMMMIA*, 43, 1974, 1, p. 5.

⁵ *Tropaeum Traiani, I, Cetatea*, București, 1979, p. 38—39.